Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ЗАМАН

2010 жыл 30-чу сентябрь, орта кюн.
№ 186 (18607)

Багъасы 3 сомду

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ ВРЕМЯ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъалауну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини

УКАЗЫ

Къабарты-Малкъар Республиканы профессионал союзларыны системасында кёп жылланы ахшы ишлегенлери ючюн Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъалаларгъа:

БАУАЛАНЫ Келлетни жашы **Кязимни** - бийик профессионал билим берген «Х.М.Бербеков атлы Къабарты-Малкъар къырал университет» къырал билим бериу учрежденияны студентлерини бла аспирантларыны профсоюз организациясыны председателин

ВОЛОГИРОВА Татьяна Хадисовнаны - билим бериуде бла илмуда ишлегенлени профсоюзуну Нальчик шахар комитетини председателин

ЕГОРОВА Галина Федоровнаны - Къабарты-Малкъар Республиканы Профсоюзларыны федерациясыны председателини советнигин

МИЗОВ Хазрит Хабасовични - агропромышленность комплексде ишлегенлени Чегем район комитетини председателин.

Къабарты-Малкъар Республиканы Президенти А.КАНОКОВ

Нальчик шахар, 2010 жылда 23-чю сентябрьде, №96-УП

Р.Э. Бутерусну Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъалауну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини

УКАЗЫ

Къабарты-Малкъар Республиканы экономикасын айнытыугъа уллу къыйын салгъаны ючюн эмда кёп жылланы ахшы ишлегени ючюн **БУТЕРУС Рольф Эдвиновични** -«Кавказкабель» кабель завод» жабыкъ акционер обществону директорларыны Советини председателин - Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъаларгъа.

Къабарты-Малкъар Республиканы Президенти А.КАНОКОВ

Нальчик шахар, 2010 жылда 23-чю сентябрьде, №97-УП

Къабарты-Малкъар Республиканы къырал саугъалары бла саугъалауну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини

УКАЗЫ

Кёп жылланы ахшы ишлегенлери ючюн

Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъаларгъа

ОБУХОВ Олег Николаевични- «Кавказкабель» кабель завод» жабыкъ акционер обществону кабель изделияларыны скрутчигин

«Къабарты-Малкъар Республиканы промышленностуну сыйлы къуллукъчусу» деген атны атаргъа

ЯКУШЕНКО Виктор Петровичге - «Кавказкабель» кабель завод» жабыкъ акционер обществону маркетинг эм продукцияны сатыу жаны бла директорун.

Къабарты-Малкъар Республиканы Президенти А.КАНОКОВ

Нальчик шахар, 2010 жылда 24-чю сентябрьде, №98-УП

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну

БУЙ РУГЪУ

2010 жылда 28-чи сентябрьде №407-рп

Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 108-чи статьясына эмда «Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Законуну 31-чи статьясына тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосу Къабарты-Малкъар Республиканы жангыдан айырылгъан Президентини аллында кесини полномочияларын тохтатады.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председатели А.МЕРКУЛОВ

Къырал Думаны Председатели Борис ГРЫЗЛОВ:

Аш-азыкъ жаны бла къоркъуусузлукъ: проблемаладан - оноулагъа

Эл мюлк Россейге, бир бош бёлюм болуп къалмай, миллионла бла адамланы жашау болумларыды,адетлериди,тёрелериди. Ма аны себепли аграрный производствону кётюрюу, жерге сакъ болуу, элде социальный политика да къыралыбызны айнытыуну баш магъаналы ишлерини тизмесинде энчи жерни аладыла.

Быйыл онла бла регионлагъа къатылгъан къургъакълыкъ, аш-азыкъ жетерми деген соруну туудуруп, жамауатны тынгысызгъа къалдыргъанды. Арт заманда андан башха сёз болмай къалгъанды. Алай болмай да амалы жокъду. Ол унутулуп къалса, терс боллукъ эди.

Бюгюн аш-азыкъ жаны бла къоркъуусузлукъну юсюнден айта, биз бек алгъа план салыуну эки кезиуге бёлюрге керекбиз. Биринчиси- юсюбюздеги жылды. Бир заманда да болмагъанча осал хауа болумланы, кёп жерледе тирлик алынмай къалгъанын эсге алсакъ, къырал жууукъ жыллагъа аш-азыкъ бла жалчытылынырыгъына ышанырчамыды? Ол жетмез деген къоркъуу бармыды? Келигиз тергейик.

Бек алгъа мирзеуню алайыкъ. Белгилисича, хар нени да башы - ётмекди. Мында иш былайды. Бек аздан алсакъ окъуна (ахыр шартла алыкъа чыгъарылмагъандыла), жыйылгъан тирликни ёлчемлери бла запасда болгъан мирзеу кереклисинден эсе кёбюрекди. Аны себепли биз тыш къыралладан будай алыуну тохтатханбыз. Къыралда мирзеу жетиширча барды, ётмек къытлыкъ сынарыкъ тюйюлбюз.

Сютге къарайыкъ. Быйыл андан 32,7 миллион тонна алыргъа белгиленеди. Ол а былтыргъы ёлчемге жете келгенди. Этни юсюнден айтханда уа, къыйын хауа болумлагъа да къарамай, ол кёпден-кёп окъуна бола барады. Мында да къоркъурча тюйюлдю. Къытлыкъ жокъ эсе уа, багъаланы ёсюулерине да экономика сылтаула жокъдула. Магъаналы продуктланы арасында эл мюлк сырьёну багъасы алай уллу жер алмагъанын эсге алсакъ, къайгъырырча бютюнда кереклиси жокъду.

Келир жылны тирлиги да кёплени тынгысыз этдиреди. Айхай да, бюгюнлюкде аны къалай боллугъун билген къыйынды. Алай озгъан жылланы сынауу кёргюзтюп турады: аш-азыкъ бла жетиширча жалчытыу ол толтурургъа къолдан келген борчду. 2005-2009 жыллада къыралгъа керек болгъан 77 миллион тонна мирзеу алынмагъан бир жыл болмагъанды.

Алай бу проблемагъа башха жанындан да къараргъа тийишлиди. Аш-азыкъ бла жетишимли жалчытыу- ол бир неда эки жылны борчу тюйюлдю. Агропромышленностьну кёп бёлюмлеринде (сёз ючюн, эт чыгъарыуда) производствону ёсдюрюу алай тынч иш тюйюлдю. Аны ючюн, заман эмда уллу инвестициялa керекдиле. Аны себепли бу жумуш бла дайым да кюрешгенлей турургъа керекди. План салыу,аны бла ишлеу уа бу сферада стратегия магъананы тутады.

2010 жылны башында Россейде Аш-азыкъ къоркъуусузлукъну доктринасы къабыл этилген эди. Ол бара-баргъан заманда къыралны ичинде чыгъарылыргъа керек боллукъ бек керекли товарланы ёлчемлерин да белгилейди: мирзеуню юлюшю бек аздан 95 процент, бал туз 80 процент, эт бла эт продуктла 85 процент, сют бла сют продуктла 90 процент,башха затла да ма анга кёре болургъа керекдиле.

«Бара-баргъан заманда» деп, бошдан айтылмайды. Алыкъа, жарсыугъа, аш-азыкъны кёп тюрлюлери бизге керек болгъан ёлчемлеге жетмейдиле. Сёз ючюн, эт 2009 жылда керекли ёлчемни 72 процентин тутханды. Болсада миллет проектни, ызы бла уа Эл мюлкню айнытыуну къырал программасын жашауда бардырыуну сынауу аш-азыкъ продуктланы чыгъарыуну кёп да бармай иги кесекге кёбейтирге къолубуздан келлигин кёргюзтгенди. Анга жаланда 4 жылны ичинде Россейде эт чыгъарыу юч кереге ёсгени да шагъатлыкъ этеди.

Алайды да, аш-азыкъ бла жалчытыуну стратегия амалы бек алгъа ата журтлу эл мюлк производствону айнытыу бла, АПК-ны ишин жангыча къурау бла, хауа болумла салгъан хатаны азайтыргъа онг берген жангы технологияланы сингдириу бла байламлыды.

Ма аны себепли 2011 жылда биз Эл мюлкню айнытыуну къырал программасына бюджетден бёлюннген ахчаны азайтыргъа угъай, бютюнда кёбейтирге дейбиз. Толу болмагъан тергеулеге кёре, ол 118 миллиард сом боллукъду. Эл мюлкге саулай да 180 миллиард сом къоратыргъа белгиленеди.

Ол политиканы алжаусуз бардыра, биз жууукъ жыллада, экспертле тергегеннге кёре, Россейни Аш-азыкъ къоркъуусузлукъну доктринасында тохташдырылгъан ёлчемлеге жетдирликбиз. Этни чыгъарыуда уа анга 2014 жылда жетерге мурат этиледи. Ол аш-азыкъ къоркъуусузлукъну проблемасындан къутулууну хайырлы амалы боллукъду.

КъМР-ни Парламентинде

Пенсиячыланы жашау этерге жетерик ахчаларыны ёлчеми къаллай бир боллукъду

КъМР-ни Парламентини Президиумуну Чеченланы Ануарны башчылыгъы бла бардырылгъан кезиулю жыйылыууунда бек алгъа ма ол вопросха къаралгъанды. Урунуу, социальный политика эм саулукъ сакълау жаны бла комитетни председатели Жанатайланы Салим «КъМР-де пенсиячыланы жашау этерге жетерик ахчаларыны 2011 жылда пенсиялагъа къошулур ючюн тергелген бек аз ёлчемини юсюнден» КъМР-ни Президенти берген законопроект бла шагъырей этгенди. Аллай ёлчем былтырдан бери жыл сайын РФ-ни субъектини законуна кёре тохташдырылгъанын эмда 1-чи ноябрьге дери Федеральный Пенсия фондха кёргюзтюлгенин эсгертгенди.

Ол билдиргеннге кёре, быйыл жашау этерге жетерик ахчаны бек аз ёлчеми аш-азыкъ продуктланы, халкъгъа этилген жумушланы эм башха затланы багъаларыны юслеринден КъМР-ни Статистика управлениясы кёргюзтген шартлагъа кёре тергелгенди эмда 3876 сом болгъанды. Келир жылгъа уа, инфляцияны прогнозу эсге алыннганы бла, ол 4250 сом болур деп белгиленеди.

Жер-жерли самоуправленияны эмда жер-жерлени социальный-экономика айныуларыны вопрослары жаны бла комитет депутатланы сюзюулерине КъМР-ни Адыг жамауат биригиулерини координация советини Муниципальный къуралыуланы чеклерин тюрлендириуню юсюнден законодательный башламчылыкъла жаны бла келишиулю комиссияны къауумун тюрлендириуню юсюнден обращениясын бергенди. Анда ол комиссияны сопредседателине Мусса Докшоковну орунуна Каншоуби Ажаховну, комиссияны членине уа Ибрагим Ягановну орунуна Жантемир Губачиковну салыргъа деп, алай изленеди.

Бу законопроектле комитетледе тынгылы сюзюлгенден сора, алагъа битеу тийишли министерствола да къарап бошагъандан сора жангыдан тынгылы жарашдырыллыкъдыла эмда КъМР-ни Парламентини жыйылыууна чыгъарыллыкъдыла.

Андан сора да, Россейни Жалынчакъсыз профсоюзларыны эмда КъМР-ни Профсоюзларыны федерацияларыны юбилейлери бла байламлы президиум профсоюз къымылдаугъа тири къатышхан бир къауум адамны законла чыгъарыучу органны Сыйлы грамотасы бла саугъалагъанды.

– Ол санда: «Битеуроссей электропрофсоюз» деген Къабарты-Малкъар жамауат биригиуню республикалы комитетини председатели Борис Алакаевни, сатыу-алыуда, ара ашазыкъда, потребкооперацияда ишлегенлени, предпринимательлени профсоюзларыны «Сатыу-алыу бирлик» рескомуну председатели Марита Бекалдиеваны, КъМР-ни Профсоюзларыны федерациясыны ич эм тыш къыраллы туризм жаны бла бёлюмюню таматасы Жаболаны Аминатны, урунуу инспекциясыны бёлюмюню таматасы, КъМР-ни Профсоюзларыны федерациясыны баш ышаннгылы врачы Татьяна Исаеваны, «Каббалкгаз» ОАО-ну капитал къурулуш жаны бла бёлюмюню специалисти, профсоюз комитетни бухгалтери Ирина Кузнецованы, «Станкозавод» ОАО-ну баш конструкторуну заместители, профсоюз комитетни председатели Созайланы Сафарны.

Аладан сора да, билим бериуде кёп жылланы бет жарыкълы ишлегенлени бир къауумун Устазны кюнюню аллында Парламентни Сыйлы грамотасы бла саугъаларгъа оноу чыгъарылгъанды: Бахсан районну Исламей элинде «2-чи номерли орта жамауат школ» муниципальный жамауат учрежденияны директору Арсен Бифовну, Нальчик шахарны жер-жерли администрациясыны Билим бериу департаментини башчысыны орунбасары Борчаланы Камалны, Чегем районну Чегем шахарында школгъа дери билим берген 1-чи номерли орта школну директоруну экинчиси Доттуланы Мадинаны, Черек районну администрациясыны Билим бериу управлениясыны специалисти Жангоразланы Светлананы, битеулю билим берген 3-чю номерли орта школну директору Мадина Шабатуковaны.

Дагъыда искусствогъа, культурагъа, билим бериуге уста кадрланы хазырлаугъа уллу къыйын салгъанлары ючюн Искусстволаны Север-Кавказ къырал институтуну административ-мюлк иш жаны бла проректору Олег Гусев, Къулийланы Къайсын атлы малкъар къырал драма театрны режиссёру-постановщиги, актёр усталыкъны кафедрасыны профессору Къулийланы Борис, актёр усталыкъны кафедрасыны профессору Султан Теуважев да саугъаланнгандыла.

Тюрлю-тюрлю вопрослагъа жетгенде, Аграрный политика эм жер бла байламлы халла жаны бла комитетни председатели Хажмурид Тлехугов КъМР-ни Эл мюлк эм аш-азыкъ министерствосуну келечилери бла бирге Грециягъа баргъаныны юсюнден хапар айтханды. Андан жемишле,кёгетле ёсдюрюуде сынаулары болгъан специалистле Къабарты-Малкъаргъа келликлерини юсюнден келишим этилгенин да билдиргенди.

Бэлла УРУСМАМБЕТОВА.
КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Партия проект

Тамбланы къайгъысын кёре

Солдан онгнга: Татьяна Смирнова, Татьяна Саенко эм Вячеслав Дядченко.

«Единая Россия» политика партия «Сабийлеге - сабий садла» деген проектни жашауда бардырып башлайды. Аны юсюнден тюнене партияны Къабарты-Малкъар регион бёлюмюню исполкомунда болгъан жыйылыуда КъМР-ни Парламентини спикерини орунбасары Татьяна Саенко билдиргенди.

Тюбешиуню ача, анга уа районлада партияны бёлюмлерини башчылары чакъырылгъан эдиле, шахар исполкомну таматасы Вячеслав Дядченко «Единая Россия» арт заманда тюрлю-тюрлю проектлени жашауда бардырыугъа аслам эс бургъанын белгилегенди. Алай Къабарты-Малкъарда алыкъа аланы жартысы ишлейдиле.

«Сабийлеге – сабий садла» проект а къыралда, ол санда бизни республикада да, демография болум игиленнгени ючюн жарашдырылгъанды. Озгъан ёмюрню 90-чы жылларында экономикада кризисни хатасындан сабий садланы мекямлары, приватизациягъа тюшюп, иелерин тюрлендирген эдиле. Бюгюнлюкде уа школгъа дери билим берген учреждениялада жерле жетишмейдиле.

Татьяна Саенко сёзюн тарихледен башлагъанды. «Единая Россия» жашауда 49 проект бардырады. Аладан 32-си социальный магъаналыдыла.

Сабий садланы юслеринден айтханда уа, Россейде 1,5 миллион жашчыкъгъа бла къызчыкъгъа школгъа дери билим берген учреждениялада жерле жетишмейдиле. Къабарты-Малкъарда бу проблема алыкъа алай уллу тюйюлдю - арт заманда жангы садла ишленнгенлерини, эскилеге ремонт этилгенини хайырындан андан къутулургъа къолдан келгенди. Татьяна Саенко билдиргенича, балалагъа 744 жангы жер къуралгъанды. Болсада хар минг сабийге жаланда 508 жер барды. Бюгюнлюкде учреждениялада дефицит 5 мингнге жетгенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Кадрла

Лужковну къуллугъундан нек кетергенин ангылатханды

Шанхайда «ЭКСПО-2010» деген халкъла аралы кёрмючде Россейни экспозициясына къарагъандан сора РФ-ни Президенти Дмитрий Медведев журналистлени соруууларына жууап этгенден сора Москваны мэрин къуллугъундан кетергенини юсюнден указгъа нек къол салгъанын ангылатханды.

-Сёз къуллукъдан кетерилгенини юсюнден бармайды, къысталгъаныны юсюнден барады. Былайда указ бар эсе, аны юсюнден хапар болмазгъа керекди. Нек дегенде аны ишден кетерилгенини сылтауу указда жазылып турады да аны ючюн. Мен Россей Федерацияны Президентича Москва шахарны мэринеча Юрий Михайлович Лужковха ышаныулукъну тас этгенме.

Бир бёлек жыл мындан алда къабыл этилген эм жюрютюлюне тургъан законда тюзюнлей айтылып турады, къуллукъдан эркин этиуню неда, законну терминологиясы бла айтханда, ышаныулукъну тас этгени ючюн къуллукъдан къысталады деп. Къыйынды ийнаныргъа Россейни бек уллу къуллукъчусу – Президент эм губернатор ишлеп туралл ыкъларына, Президент губернаторгъа неда башха къуллукъчугъа ышанмай эсе. Ма алай болгъанды. Биринчи кере, мындан ары да алай бола турургъа да болур.

Лужковну биринчи орунбасары Владимир Ресин сынаулу адамды, болумну да, команданы да иги биледи, кандидатла табылгъынчы, ол Москваны мэрини къуллугъун тийишлисича бардырлыгъына толу ийнанама, - дегенди къырал башчы.

МАЛЧЫЛЫКЪ

Былтырдан эсе мажал

Къабарты-Малкъарда малланы жайлыкълада тургъан кезиулери ахырына жете келеди. Специалистлени оюмларына кёре, ол быйыл бек къуралыулу ётгенди. Анга бийик производство кёрюмдюле шагъатлыкъ этедиле. Майдан сентябрьге дери тау жайлыкълада 28 мингден артыкъ тууар мал, 100 мингден аслам къой, 5 мингден аслам ат кечиндирилгенди. Ол а былтырдан эсе 3 процентге кёпдю.

Бир ийнекден сутканы ичинде орта эсеп бла 11 процентден артыкъ сют сауулгъанды эмда 12 литрге жетдирилгенди. Жай кезиу башланнганлы бери сауулгъан сют саулай да 5,4 тонна болгъанды эмда, 2009 жыл бла тенглешдиргенде, 4 процентден асламгъа ёсгенди. Этден да союлмагъан ауурлукъда 1,9 минг тонна, былтырдан 16 процентге аслам, алыннганды.

Бизни корр.

Жолла

Иш жеринден тепгенди

Тырныауз шахарны ара орамыны – Элбрус проспектини - машинала жюрюген кесеги жыл сайын да тапландырылады. Ол да сейир тюйюлдю: бу федеральный магъананы тутхан жолду,былайтын машинала кече-кюн да тохтамай жюрюйдюле. Шахарны ичинде башха жоллагъа уа иги кесек замандан бери да ремонт этилмегенди.

- Шёндюге дери болалмай тургъаныбыз, - дейди жер-жерли администрацияны башчысыны орунбасары Муаед Азубеков. – Тюзюн айтханда уа, керекли ишлени тамамларгъа ахча болмагъанды.

Тырныауузда шахарны ара орамы ырхыла келгенден эмда сакъ жаууннла жаугъандан сора бузулуп, хал осалгъа айланнганды. Жолда чунгурла, батыула бютюнда кёп болгъандыла, ол а автотранспортну жюрюуюн къыйыннга айландыргъанды.

Бусагъатда иш жеринден тебе башлагъанды. Районну администрациясыны башчысы Сотталаны Къурманны къаты эм тири къармашханыны хайырындан администрацияны территориясы «Муниципальный жолланы жангыртыуну» республикалы программасына кийирилген эди. Бир жолгъа саулай да шахарны къолгъа алыргъа онг болмагъаны себепли бек алгъа район больницагъа, гимназиягъа, лицейге, экинчи эм ючюнчю номерли орта школлагъа, жетинчи номерли интернат школгъа, Къулийланы Къайсын атлы культура дворецге баргъан жоллагъа асфальт салыргъа оноу этилген эди.

Ишлени Нальчикде чекленнген жууаплылыгъы болгъан, Альберт Бекшоков таматалыкъ этген «Корунд» обществону адамлары тамамлагъандыла. Специалистле айтханнга кёре, бу жаны бла жумушла тынгылы тамамланнгандыла. Асфальтны да фирма кеси келтиргенди, андан сора да, кесини техникасын хайырланнганды. Азретали Гигиевни бла Мухамед Хавцуковну башчылыкъларында жолчуланы эки бригадасы ишлегендиле. Асфальт салыучу машинист Мухамед Апиков, ишчиле Мухамед Гигиев, Андрей Мусаев, Хасанби Шаов, дагъыда башхала иги урунннгандыла. Битеу бу ишлени бардырыугъа прораб Ислам Жиляев башчылыкъ этгенди.

Муаед Азубеков айтханнга кёре, бусагъатда районда Гирхожан тийресинде - Мусукаев, Отаров, Ногмов атлы орамлада - жолла осал халдадыла. Алагъа келир жылда ремонт этерге белгиленеди.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.

СУРАТДА: прораб Ислам Жиляевни башчылыгъында жолчуланы къаууму Энеев атлы орамгъа асфальт сала тургъан кезиу.

Суратны автор алгъанды.

Общество

РАН-ны Этнология эм антропология институтуну директоруну орунбасары Владимир ЗОРИН:

Халкъны санын жазыу - ол бизни къыралны миллет картасын жарашдырыууну амалыды

2010 жылда битеу Россейни халкъыны санын жазыуну (бу иш 14-чю октябрьде башланырыкъды) «Известияны» корреспонденти Владимир Зорин бла тюбешгенди, ол а халкъны санын жазыу нек керек болгъаныны, аны магъанасыны эм миллетни юсюнден вопросха Россейде бусагъатда алгъынча уллу эс нек бурулгъаныны юслеринден хапар айтханды.

«**ИЗВЕСТИЯ**»: Сиз 2002 жылда халкъны санын жазыугъа хазырланыугъа, аны бардырыугъа да къатышхансыз. Бу жолгъу жазыуну башхалыгъы къаллай боллукъду?

Владимир ЗОРИН: Халкъны санын жазыуну къайсысыны да магъанасы недеди? Бу тюрлю иш озгъан заманда халкъны санын жазыулада тохташдырылгъан шартланы бла энди бардырыллыкъ жазыуну кезиуюнде ачыкъланырыкъ шартланы бир бирлери бла тенглешдирирге эм обществону айныу атламлары эм социальный процессле къаллайла болгъанларын кёрюрге онг береди. Ол себепден а халкъны санын бу жолгъу жазыу, методология жаны бла алып къарагъанда, 2002 жылдагъына бек ушарыкъды. Алай, сёзсюз, эндиги жазыуну жангылыкълары да бардыла. Сёз ючюн, тиллени юслеринден сорууланы блоклары тынгылыракъ жарашдырылгъанды. Алгъыннгыдагъы жазыудача, сиз орус тилникъалай билгенигизни юсюнден соруугъа жууап берликсиз, андан сора да дагъыда кесигиз аз-маз билген юч башха тилни кёргюзтюрге боллукъсуз. Бу жолгъу жазыуну кезиуюнде толтуруллукъ къагъытлада ана тилигизни юсюнден соруу да чыкъгъанды.

«**ИЗВЕСТИЯ**»: Ол къагъытда, сёз ючюн, соруулагъа жууап берген адам къаллай динни тутханыны юсюнден соруу нек жокъду?

ЗОРИН: Ол жамауат келишиулюк бла байламлы сорууду – бек алгъа уа дин биригиулени бла организацияланы эм граждан обществону араларында келишиулюк бла байламлыды. Аллай сорууну берген къыйын тюйюлдю, алай биз анга къаллай жууап аллыкъбыз? Биз 70 жылдан артыкъ заманны ичинде къырал атеизмни болумларында жашагъаныбызны унутургъа жарамайды. Андан сора да, ол соруу сакълыкъны излеген эм хар адамны кесини энчи ишине саналгъан иш бла байламлы болгъанын да унутургъа керек тюйюлбюз.

«**ИЗВЕСТИЯ**»: Миллетлени кеслери кеслерине берген атланы тизмелерини вариантларын алфавитге кёре сизни институт жарашдыргъанды. Ол тизмеле Интернетде кенг даулашланы чыгъаргъандыла. Сёз ючюн, Сибирьдеги блогерлени бирбирлери кеслерини жерлешлерин атларына «сибирякла» деп айтыргъа чакъырадыла, аллай ат а алагъа ол тийреледе тамырлы миллетле бла, сёз ючюн, эвенкле бла – бир тенгли эркинлиле болургъа, алай бла уа жамауат жашауда бола тургъан процесслеге кеслерини энчи юлюшлерин къошаргъа онг чыгъарыкъды, дейдиле. Ала айтханны магъанасы чыгъарыкъмыды?

ЗОРИН: Мени оюмума кёре, блогерле ангыламланы къатышдыргъан этедиле. Биз «сибиряк», «москвич», «петербуржец» деген заманларыбызда, акъылыбызгъа адамланы жашагъан жерлери келедиле, халкъны санын жазыу а халкъланы кеслерин эсге алады. Алай, къалайалай эсе да, «сибиряк» деген сёз жазыуда хайырланылгъан къагъытлада кёргюзтюлген затланы компьютер амал бла жарашдыра туруп хайырланылады. Болсада, аллай жууапны бергенлени уа машина орусуланы санларына къошарыкъды. Жазыу бардырылгъан заманда халкъла къуралмайдыла эм кетерилмейдиле, жаланда халкъны жууапларыны санлары тергеледиле. Халкъны санын жазыуну итогларын специалистле, управленецле, политикле тинтедиле, халкъладан гитчеле къайсылары болгъанларыны эм къыралны жанындан къайсыларына болушлукъ этилирге кереклисини юсюнден оноуну да ала этерикдиле.

«**ИЗВЕСТИЯ**»: Кавказдагъы бирбир республикалада эшитилген чакъырыулада айтылгъаныча, сёз ючюн, къабартылыла барысы да черкесле деп жазылыргъа деген предложение барды. Ол тюрлю иш а, тамырлы халкъланыкъыладан эсе, къыйыныракъды. Бу тюрлю болум, баям, бир-бир тыш къыраллаланы Россейни территориясына сейирлерин къозгъаргъа боллукъду. Ол тюрлю иш а жангы этника къаугъаланы къозгъар деген къоркъууну чыгъармазмы?

ЗОРИН: Сиз айтхан проблема аз санлы тамырлы халкъланы проблемаларындан къыйынырақъды, деп, айталмайма. Былай чертейим: Россейли законодательствода гитче миллетлени юслеринден кёп айтылгъанлыкъгъа, аланы проблемаларын асламысында эсден чыгъарып къоядыла. Алайды да, аланы праволары къыралыбызны север, сибирь эм узакъ восток жанларында уллу территорияланы табийгъат байлыкъланы хайырланыу жаны проблема бла байламлыдыла, эмда тамырлы халкъланы аллай праволарына тийишлисича эс бир киши да бурмайды – ата журтлула эм тыш къыраллыла да.

Былайда уа, бир жанындан, бек уллу дивидендлени эм, сюе эсегиз, дуния рынокда Россейни даражасыны юслеринден айтыргъа боллукъбуз. Экинчи жанындан а, россейли гражданланы экология жаны бла бек къыйын болумгъа тюшюп эм жашауларыны тёрели сыфатындан чыгъалмай тургъан къауумларын да унутмазгъа керекбиз. «Черкесме деп жазыл» деген бла байламлы этилип кавказда бардырылгъан кампанияны юсюнден айтханда уа, аны озгъан жыллада эм шёндю бардырылгъан халларында уллу айырмалы энчиликле жокъдула. Алтай Республикада да «алтайлыма деп жазыл» деген кампания бардырылады, аллай чакъырыула федерацияны башха субъектлеринде да барадыла. Ала бла байламлы былай айтыргъа керекбиз: аллай жамауат башламчылыкъланы этерге эркинлик бермеген закон жокъду. Алай жазыу бардырылгъан кезиуде ол неда бу адамгъа соруугъа аллай неда быллай жууап бер деп къысыулукъ этиу а законнга келишмеген ишди.

«**ИЗВЕСТИЯ**»: Къайсы миллетни адамы болгъаны уллу сакълыкъны излеген эм кёп кёз къарамны туудургъан вопросду. Жууапла жазылгъан къагъытдан «миллети» деген сёз кетерилип къалсамы тынч болур? Гражданланы миллетлерини юслеринден айтылгъанда, аны жаланда къыралны аты бла байламлы этип белгилеу тёре болуп къалгъан къыралла да кёпдюле. Сёз ючюн, «американлыла», «французлула».

ЗОРИН: Французлуланы юслеринден сиз айтхан тюздю. Францияда жаланда гражданствогъа эс бурадыла, халкъны санын жазыуну кезиуюнде халкъны этника жаны бла энчиликлери эсепге алынмайдыла. Анда политика аллайды. АБШ-да политика уа башха тюрлюдю. Анда американлылагъа да, индеецлеге да, африка американлылагъа да, полякълагъа да, орусулагъа да, кёп бирси миллетлеге да уллу эс бёлюнеди. Россейде закон, политика эм адеттёреле да халкъны этника жаны бла энчиликлерин эсге алыуну излейдиле. Болсада инсан къайсы миллетден болгъаны адамны туугъанына шагъатлыкъ этген свидетельстводан башха бир документде да кёргюзтюлмейди. Ол свидетельствода уа ата-ананы юслеринден жазыула этиледиле, алай болур ючюн да ата-ананы ыразылыгъы изленеди.

Ол себепден бусагъатда миллети ким болгъанын белгилеу совет замандача къаты изленмейди. Алайды да, халкъны санын жазыу бюгюнлюкде бизни кёп миллетли къыралыбызны этника картасын белгилеуню уллу магъаналы эм жангыз источнигиди. Халкъны санын жазыу дагъыда ол неда бу миллетлени тиллерини юслеринден шартланы билирге себеплик этерикди. Аны миллет къауумларында 240-дан аслам тилледе эм диалектледе сёлешген миллети болгъан Россей Федерациягъа ол излемни магъанасы уллу болгъанын, мени оюмума кёре, ким да ангылайды. Ол бизни уллу культура байлыгъыбызды.

«**Известия**» газет.

Мажарыулулукъ

Сууну жагъасы тазаланыргъа ушайды

Элледе кир-кипчикни тазалау эм аны тийишли жерге чыгъарыу бюгюнлюкде бек магъаналы жумушладан бириди. Арт айлагъа дери Яникойда бла Каменкада ол жаны бла болум аламат тюйюл эди. Ол халны тюзетиу мурат бла мында кир-кипчик къуярча эки жюз бак орнатхандыла. Бу ишни къалай тамамлаялгъанларыны юсюнден эл администрацияны таматасы Газаланы Залим бла ушакъ этгенме.

- Залим, бакланы сатып алыргъа онг къайдан тапхансыз?

- Эллерибизни аралары бла баргъан сууну жагъасына кир-кипчикни къуюп тургъандыла. Ол проблема бизни жарсыта эди. Арт кезиуде элни тийресинде орналгъан бир къауум жерлени сатар онг болгъаны себепли аладан эл администрацияны бюджетине къалгъан ахчагъа 200 бак сатып алыргъа онг чыкъгъанды.

Аладан жюзюсюн жайда Каменкада орнатхан эдик. Къалгъан жюзюсюн а кёп болмай Яникойда салып бошагъанбыз. Бакла жетмей а бир орам къалгъанды да, анда жашагъанладан да заявленияла алыу башланнганды.

Контейнерлени юч юйюрге бирин салабыз. Айгъа аланы хар бири 60 сом тёлейди.

- Ол ахча уа неге къоратылады?

- Жыйылгъан ахча администрациягъа къалмайды, бизге сом да тюшмейди андан. Нартан элни администрациясыны кир-кипчикни чыгъарырча техникасы барды. Биз ала бла келишим этгенбиз: ыйыкъгъа бир кере машина келип битеу бакланы къотарып кетеди.

Бир контейнерни багъасы 180 сом болады да, андан шофёргъа иш хакъ бериледи, бензиннге къоратадыла эм кир-кипчикни Урвань райондагъы свалкагъа ташыйдыла, аны ючюн да анда ахча тёлейдиле. Ол багъаны Нартанны администрациясы тохташдыргъанды.

- Бакланы борчлу халдамы орнатхансыз огъесе...

- Угъай, ол биреуге да борч тюйюлдю. Айтханымча, бу жумушну Каменкадан башлагъан эдик. «Андан эсе башха ишлеге эс бёлсегиз иги эди», - деп, тырман этгенле да бар эдиле. Болсада ол башламчылыкъны магъаналыгъына артда кеслери тюшюнюп, бакла орнатырыбызны тилегенле да болгъандыла.

Мен оюм этгенден, адамла ол бакланы кёре, кир-кипчикни жол жанында атмазла. Ол аланы жашагъан орамларын тазалай тутаргъа юйретирикди.

- Жууукъ кезиуге уа къаллай муратларыгъыз бардыла?

- Жерлени сатыудан тюшген ахчаны ол администрациягъа къалгъан кесегине элге бир трактор бла экскаватор алыргъа деп турабыз. Ала болсала, жумушларыбызны башхалагъа жалынмай кеси кючюбюз бла этерикбиз.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.
Суратны **ХОЛАЛАНЫ Марзият** алгъанды.

ТЮБЕШИУ

Булжуу угъай, терен оюм излейди

Жай айла озуп, кюзде республикалы театрла жангы сезонларын башлайдыла. Мухадин Нагоевни «Фатум» театры да жууукъ заманда къараучуну чакъырлыкъды. Кёп болмай аны таматасы, журналистле бла тюбешип, коллективни ишини, анда боллукъ тюрлениулени юслеринден да билдиргенди.

«Фатум», иели театр болуп, къараучугъа уллу эс бургъаны бла белгилиди. Аны оюнларына келгенле залгъа хакъсыз киргенлери да кёп затны юсюнден айтхан шартды. Ары тамата, жаш тёлю да бирча жюрюйдюле. Аны кесини къараучусу барды деген оюм театргъа не заманда да махтау сёздю.

Алай Мухадин Нагоевни театрыны, аны труппасыны юсюнден да хапарла жюрюгени уа тохтамайдыла. Аны себепли чакъыргъан эди журналистлени коллективни башчысы.

Мухадин, аланы соруууларына жууапла бере, труппа саулай да тюрленнгенин чертгенди. Мында тёрт жылгъа жууукъ ишлеген фахмулу актриса Мадина Докшукина бла режиссёр Вячеслав Урусов кетгендиле. Мадина Александр Сокуровну режиссёр курсунда дерсле берлиги белгилиди. Ол дагъыда таулу жаш Мызыланы Аубекир малкъар театрда ойнарыгъын билдиргенди. Жаш актёрну фахмулулугъун, ишден арый билмегенин чертип, Аубекир бу жол бла барса, уллу жетишимле болдурлугъун да айтханды Мухадин Шагов.

«Фатумну», башха коллективледеча, къарыусуз жери режиссурады. Жангы сезондан башлап аны къолгъа Грант Каграманян алгъанды. Ол, ишге толу берилип, оюмларыны тауусулмагъанларын да Нагоев уллу ыразылыкъ бла белгилегенди, жаш режиссёр сейир спектакльле саллыгъына ышаннганын да жашырмагъанды.

Мени оюмума кёре уа, Каграманянны М. Горький атлы орус театрда сахна оюнлары бары да бирге ушайдыла. Аланы бирин кёрген режиссёрну ишин жаратхан да этер. Алай экисине, ючюсюне къарагъан а ол бир амалланы хайырланнганына тюшюнюрюкдю.

Мухадин Нагоев аны актёрлары театр институтланы бошап келгенликге, усталыкъларын ёсдюрюп турургъа керекдиле, дейди. Ол себепден Къулийланы Борисни педагог хунерине уллу багъа бере, аны да ишге чакъыргъанын билдиргенди. Алай театрны алгъыннгы режиссёру бла аны таматасы бир оюмгъа келмеген эдиле.

«Фатум» психология пьесаланы салгъаны бла белгилиди. Аны къараучусу драматургияны ол тюрлюсюн жаратханын ары бир къауум кере баргъан сезерикди. Мындан ары да театр ол сайлауна кертичилей къаллыкъды. Нагоевни оюмуна кёре, телевиденияда кёргюзтюлген былхымсызлыкъ, бюгюннгю орус драматургияда аны сахнасында боллукъ тюйюлдюле.

Алайды да, алгъынча, Нобель атлы саугъаны лауреатларыны, башха запад авторланы чыгъармаларына къарарыкъбыз. Нагоев театрда бек башына сёзню салады. Аны себепли сейир декорацияла, сахна кийимле, бир тюрлю амалла бла угъай, бийик даражалы пьесалагъа эс бурлукъдула.

Мухадин пьесаны сайлай, хазыр спектакльге багъа бере да, кесини оюмун, кёз къарамын алгъа салгъаны бла белгилиди. Творчество бла кюрешген адамгъа, бютюнда режиссёргъа, театрны башчысыны акъылы бла ишлеген къыйынды. Баям, аланы анда мычымагъанларыны сылтауу да олду.

Алай битеу Россейде окъуна кесини ахчасына театр ачып, хар ишчиге да хакъ тёлеп, къараучусун да тас этмей турургъа акъыл, фахму да керекдиле. Сёзсюз, «Фатум» Мухадин Нагоевни театр искусствону сюйгени бла турады жабылмай. Жангы сезонда да ол бизни къууандырыр, деп ышанабыз.

САРАККУЛАНЫАсият.
Суратны автор алгъанды.

30-чу СЕНТЯБРЬ - ИНТЕРНЕТНИ БИТЕУРОССЕЙ КЮНЮДЮ

Ансыз энди мадар жокъ

Интернет бизни жашаугъа сингнгенли кёп заман болмайды. Алай аны магъанасы уллудан уллу бола барады. Бюгюнлюкде андан хайырланнган адамланы саны жер башында жашагъанладан 30 процентге жууукълашханды.

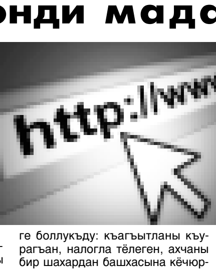

Школлада, университетледе окъугъанлагъа Интернет уллу болушлукъду. Компьютери болгъан, юйден чыкъмагъанлай, битеу дунияны библиотекаларыны китапларын тинтирге боллукъду. Алгъын письмо жазсанг, ол бир шахардан башхасына бир ненча кюн барыучу эди. Шёндю «электрон письмо» къарап-къарагъынчы жетеди.

Тюкенле да сатыууну аны хайырындан тири бардырыргъа онг табадыла. Интернет бир жолгъа кёп минг алыучугъа сатыу-алыу этерге болушады. Бизнес ачаргъа сюйген да жумушларын женгиллетирге боллукъду: къагъытланы къурагъан, налогла тёлеген, ахчаны бир шахардан башхасына кёчюрген ишлени къысха заманнга тамамларгъа онг табарыкъды.

Арт кезиуде Россейде «Госуслуги» деген программаны Интернетде айнытып башлагъандыла. КъМР-де шёндю документлени эм ахча жюрютюуню электрон амалына кёче барады. Ол а адамланы жумушларын терк жалчытырча, улутха алыуну да азайтырча онг береди. Ала бир жерде не тюрлю къагъыт, справка керек эсе да, юйден чыкъмагъанлай, алагъа заявка берирге боллукъдула.

Сёз ючюн, паспортну алыр неда алышыр ючюн керек болгъан жумушланы бир жерде тамамларгъа боллукъду. Ол затла адамланы заманларын сакъларгъа, къоранчларын да азайтыргъа себеплик этедиле.

Интернетни юсю бла танышып, кёп юйюрле къуралгъанлары аны жашаугъа кире баргъанына шагъатлыкъ этеди. Алгъа аскерчилеге бла алимлеге деп къуралгъан Интернет бюгюнлюкде хар адам да ансыз болмазча чекге жетгенди.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Тамбланы къайгъысын кёре

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Проект да аны ючюн жарашдырылады, дегенди Татьяна Викторовна. Ол бир ненча бёлюмге юлешиннгенди. Биринчиден, регионлада сабийлеге учрежденияла жетишгенлерин бла къалгъанларын, ненча жер керек болгъанын тинтирге белгиленеди. Дагъыда регионлада билим бериу бла байламлы законла да сюзюллюкдюле.

Докладчы «Билим бериуню юсюнден» жангы федеральный законну проектини юсюнден да айтханды. Ол РФ-ни Билим бериу министерствосуну сайтында басмаланыпды. Бусагъатда 5-6-жыллыкъланы ата-анала юйлеринде окъутургъа эркиндиле. Закон кючюне кирсе уа, школгъа дери юйретиу да борчлу халда бардырыллыкъды. «Алай эсе уа, сабий садланы азлыгъына жангыдан тюшюнюрюкбюз», - дегенди.

Сентябрь-ноябрь айлада уа проектни биринчи кесеги ишлеп башлайды. Анга кёре школгъа дери билим берген учрежденияланы араларында конкурс бардырылады. Ол бир ненча номинациягъа юлешиннгенди. Муниципальный, ведомстволу, энчи, эл, саулукълары осал болгъан сабийлени окъутхан сабий садладан бек игиси сайланырыкъды. Дагъыда айырмалы юйретиучю эмда устазланы коллективи да ачыкъланырыкъдыла.

Республикалы бёлюмде онглула битеуроссей эришиулеге къатышырыкъдыла. Хорламгъа жетишгенле саугъала аллыкъдыла. «Сабийлени юйретиуде сынамыбыз уллуду, аны хайырланып, алчы болурубузгъа ышанама», - дегенди Татьяна Саенко.

Конкурс садлада жерлени кёбейтирге себеплик этеригине ишекли болгъанла да бар эдиле. Алай, Татьяна Саенко айтханыча, ол программаны жаланда биринчи кесегиди, ызы бла садланы ишлетиу жаны бла жумушла да башланырыкъдыла.

Партияны Черек районда исполкомуну таматасы Мокъаланы Камал а мынга ушаш конкурс алгъаракъла да районда бардырылгъанын билдиргенди. «Бусагъатда сабий садла танымазча алай тюрленнгендиле. Проект заманнга кёре керекли башламчылыкъды, ол учреждениялары ишлерин игилендирирге себеплик этеригине сёз да жокъду», - дегенди.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Брифинг

Бирден кюч алып кюреширикдиле

Тюнене КъМР-де МВД-ны юйюнде бардырылгъан брифинг жашау юйлени тонауну жолун кесиуню амалларына аталгъанды. Аны ишине Нальчикде ич ишлени управлениясыны уручулукъну ачыкълау жаны бла бёлюмню таматасы милицияны майору Анзор Татимов, РФни МВД-сыны «Охрана» федеральный унитар предприятиясыны Баш управлениясыны филиалыны директоруну орунбасары Евгений Габуев, Нальчикде УВД-ны ведомстводан тышында охранасыны шахарда управлениясыны начальнигини орунбасары милицияны лейтенанты Андрей Аксамитный къатышхандыла.

Ала жамауатны тынгысыз этгенлей тургъан аманлыкъчылыкъ - юйлени тонау - азаймагъаныны юсюнден шарт юлгюле келтирип айтхандыла. Сёз ючюн, А. Татимов, былтыр бла тенглешдиргенде, фатарланы тонау 20-30 процентге ёсгенин белгилей, бу тюрлю аманлыкъчылыкъгъа къажау сюелир ючюн, адамла юйлерини эшиклерине, терезелерине сакъ болургъа кереклисин чертгенди. Кёпле, дегенди ол, юйлерине темирден бёкем эшикле саладыла, алай аланы киритлерин а «устала» бек байтамал ачадыла. Артыкъда Къытайда чыгъарылгъан киритлени къайсы тюрлюсю да ышаныулу тюйюлдю.

Ол андан ары сёзюнде шахарда юйлени тонагъанланы асламысы къоншу республикадан неда кесибизни узакъ эллерибизден келгенледиле, дегенди. Къолгъа тюшгенлени арасында артыкъда Адыгеядан бла Север Осетия-Аланиядан болгъанларын эсгертгенди.

Бу тюрлю аманлыкъчылыкъны ачыкълау жаны бла болум республикада къалайды, деген соруугъа аны жууабы бек къысха эди. Жаланда 24 процент.

Ол а бек азды. Аны алайлыгъына женгдире, милицияны майору юйле тонаугъа къажау ишни мындан арысында къоншу республиканы право низамны сакълаучу органлары бла бирлешип, келишип бардырыргъа умут этгенлерин айтханды. «Ол амалыбызны хайырындан кёп болмай Пятигорскеден келген уручуну тутханбыз. Ол а киритлени ачхычсыз ачыучуланы бек усталарындан бирлериди», - дегенди Анзор Татимов.

Евгений Габуев да республикада, Нальчикде да юйлени тонаучулагъа къажау кюрешде ведомстводан тышында охрананы къаллай къыйыны болгъанын белгилегенди. Бюгюнлюкде, дегенди ол, биз 1267 юйню ырысхысын уручуладан сакълауну жалчытабыз. Бизни къарауубузда болгъан жангыз бир юй тоналмагъанды бу арт кезиуде. Андан сора да, шахарны эки уллу микрорайонунда - «Искожда» бла «Горныйде» - беш экипаж сау сутканы ичинде ишлейдиле.

Ала автоматла бла сауутланнгандыла. Шахарны къалайындан да къоркъуулу сигнал келгенлей, алайгъа мычымай жетедиле, уручула кёзлерин ачып жумгъунчугъа къолгъа тюшедиле. Охрананы адамлары уручуланы юслери бла битеу да 197 уголовный иш ачхандыла. Аладан 32-сине сюдде къаралгъанды.

Андрей Аксамитный да КъМР-ни ведомстводан тышында охранасыны бёлюмлери адамланы, предприятияланы ырысхыларына, мюлклерине сугъанакълыкъ этгенлени жолларын кесиуню бусагъатдагъы техника амалланы не къадар толу хайырланнганларын чертгенди. Сёз ючюн, Бахсан ГЭС-де болгъан чачдырыудан бери аллай объектлени къоруулау, сакъланыу иш къолгъа къаты алыннганын юлгюле келтирип айтханды.

Прохладныйде электросетьни подстанциясыны тёгерегине бийиклиги эки метрден аслам бёкем буруу ишленнгенди, аны башы бла шинжили темир чыбыкъ тартылгъанды. Огъары Малкъарда, Заюкоода, Акъбашда электростанциялада къалаууула сауут-саба бла жалчытылыннгандыла. Аланы барысында да телефон, радио байламлыкъла бардыла.

Ахырында брифингге къатышханла журналистлени соруууларына жууапла бергендиле.

ЛУКЪМАН улу М.

Картинг

Президентни саугъасы – Нарткъалада

Экинчи Чегемни картодромунда Россейни ДОСААФ-ны регион бёлюмю КъМР-де автомобиль спортну федерациясы бла бирге Къабарты-Малкъарны Президентини саугъасы ючюн эришиуле бардырылгъандыла. Ары Армавирден, Таганрогдан, Невинномыскден, Ростовдан, Будёновскдан, Грозныйден, Волгограддан белгили картингчиле къатышхандыла.

Спорт байрамны уа аскер-патриот жырны айтып, битеуроссей конкурсунда хорлагъан Май районну школчулары ачхандыла. Ала Россейни бла Къабарты-Малкъарны байракъларын кётюрюп, жыйылгъанланы аллары бла баргъандыла. Республиканы Правительствосуну атындан КъМР-ни билим бериу эм илму министри Сафарби Шхагапсоев эришиуле башланнганы бла алгъышлагъанды.

КъМР-ни Президентини саугъасына Нарткъала шахарны «Эльбрус» командасы алгъанды. Алагъа саугъагъа жангы скутер берилгенди. Экинчи жерге Пятигорск шахарны командасы чыкъгъанды. Ючюнчюле уа Таганрогну келечилеридиле.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

УВД-ны БИЛДИРИУЮ

Уручулукъ асламды

Нальчикде ич ишлени управлениясыны дежурный бёлюмюне озгъан ыйыкъда аманлыкъчылыкъны юсюнден 386 билдириу келгенди. Аладан 50-сине уголовный ишле ачылгъандыла, 104-сюне уа ачылмагъанды.

2010 жылда 21-чи сентябрьде Нальчикде жашагъан, 1923 жылда туугъан тиширыу, белгисиз адамла аны фатарыны эшиклерин ачхыч бла ачып киргенлерини, кёп ахчасын урлагъанларыны юсюнден билдиргенди. Тинтиу ишле бардырыладыла.

22-чи сентябрьде нальчикчи киши фатарыны эшигин ачхыч бла ачып кирген аманлыкъчыла 70000 сом багъасы ырысхысын алгъанларыны юсюнден билдиргенди. Излеу ишле къолгъа алыннгандыла.

Ол кюн дагъыда нальчикчи тиширыу милициягъа сёлешип, белгисиз адам аны фатарына балконну эшиги бла киргенин эм аны тюйгенин билдиргенди. Жыл бла жарым болгъан жашчыгъы анасыны къычырыгъын эшитип, жиляп башлагъанда, уа аманлыкъчы столда вазаны алып, сабийни башына ургъанды (ол андан бери кесине келалмай больницада жатады) юйде болгъан 8000 сомну да алып кетгенди дегенди.

Следствие-оперативный къауумну къуллукъчулары излеу ишни къолгъа терк алып, кюйсюз аманлыкъчы ким болгъанын тохташдыргъандыла. Ол Нальчикде жашагъан 20-жыллыкъ жашды. Бусагъатда анга соруу этиле турады. Аны юсюнден уголовный иш ачылгъанды.

24-чю сентябрьде нальчикчи тиширыу анга белгили болмагъан адамла июль айда фатарына кирип, 70000 сом багъасы алтын затларын урлагъанларыны юсюнден билдиргенди. Уголовный розыскда ишлегенле, излеу ишни къолгъа терк алып, аманлыкъчыны тутхандыла. Ол 1987 жылда туугъан нальчикчиди.

25-чи сентябрьде нальчикчи киши дежурный бёлюмге сёлешип, белгисиз адам Шогенцуков орамда ингир къарангысында аны тюйюп, 800-сомлукъ сотовый телефонун алып кетгенини юсюнден айтханды. Милиция, аманлыкъчыны ызындан терк болуп, аны тутханды. Ол эндиге дери да бир ненча кере тутулуп чыкъгъан, 1955 жылда туугъан адамды. Андан урлагъан телефону сыйырылгъанды.

Нальчикде УВД-ны телефонлары: дежурный бёлюм – **49-46-02**, **77-05-74**, «Ышаныулукъну телефонлары» - **74-07-33**, **49-47-34** **неда 02**.